

نگاه کارشناسان به یک حق فراموش شده

حق معافیت مالیاتی، هست یا نیست؟!

بهار علیزاده

نویسندگان کودک و نوجوان در سال ۸۲ ارسال شد و در سال ۸۳ پاسخ گرفت نیز تاثیر چندانی بر عملکرد ناشران، اعم از دولتی و خصوصی نداشت و همچنان در بسیاری از موارد، این مالیات‌ها کسر می‌شوند. کتاب ماه کودک و نوجوان در گفت‌وگویی با چند تن از فعالان فرهنگی حوزه‌ی کودک و نوجوان، نظر آن‌ها را درباره‌ی این کسورات جویا شده است.

جهانگیریان: نهادهای مرتبط نامه‌ی مشترک

بنویسند

عباس جهانگیریان، پژوهشگر و نویسنده‌ی کودک و نوجوان درباره‌ی این موضوع می‌گوید: نویسندگان به چند دلیل نیاز به بخشودگی مالیاتی دارند. اولین دلیل پایین بودن تیراژ کتاب در کشور ما است. برای مثال تیراژ کتاب من در سال ۵۸، ده هزار نسخه بود؛ در حالی که در آن سال جمعیت ایران ۳۰ میلیون نفر بوده است. امروز جمعیت ایران ۷۰ میلیون نفر است و علی‌رغم افزایش درصد باسوادان طی این مدت از ۲۰ درصد به ۸۰ درصد، و همچنین تکمیل و ارتقای سطح تحصیلات عالی و افزایش چند برابری تعداد دانشگاه‌ها در این سال‌ها، متأسفانه در شمارگان کتاب سیر نزولی داشته‌ایم.

وی ادامه داد: البته ما مشکل زبانی نیز داریم. نویسندگان کتاب‌هایی که به زبان‌های پر مخاطب نوشته می‌شوند و تیراژ آن‌ها میلیونی است، حتی با ۱۰ درصد قرارداد هم تامین می‌شوند. ولی با این وضعی که مولفان در ایران دارند، با تیراژ پایین و مخاطب و

طبق بند ل ماده‌ی ۱۳۹ اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم، فعالان چهار گروه از پرداخت مالیات معاف هستند. این ماده که در بهمن‌ماه ۱۳۸۰ در دوران وزارت احمد مسجدجامعی توسط مجلس تصویب شد، فعالان اشاراتی، مطبوعاتی، فرهنگی و هنری را از پرداخت مالیات بر درآمد معاف کرد.

فهرست این فعالیت‌ها در شماره‌ی نخست نشریه‌ی «دانستنی‌ها» در بهمن‌ماه ۱۳۸۳ منتشر شد و کپی آن به پیوست نامه‌ای در پاسخ به نامه‌ی ارسالی رئیس انجمن نویسندگان کودک و نوجوان وقت، مهدی حجوانی، در آذرماه ۸۲ به سازمان امور مالیاتی کشور، با امضای امیرحسین علی حکیم، مدیر کل فنی مالیاتی در خردادماه ۸۳ برای انجمن نویسندگان کودک و نوجوان ارسال شد.

در این فهرست فعالیت‌های انتشاراتی شامل نویسندگی (تحقیق، تالیف، ترجمه، تصحیح، گردآوری)، ویراستاری، صفحه‌آرایی، تصویرگری کتاب، صفحه‌بندی، حروفچینی، بازآفرینی، خطاطی، طراحی جلد، بازنویسی، نشر کتاب اعم از کاغذی یا الکترونیکی و پخش و فروش کتاب جزئی از فعالیت‌های معاف از مالیات ذکر شده‌اند.

از اصلاح ماده‌ی ۱۳۹ قانون مالیات‌های مستقیم ۹ سال می‌گذرد و هنوز در انواع فعالیت‌های انتشاراتی، مطبوعاتی، فرهنگی و همچنین هنری شاهد کسورات قانونی از جمله مالیات بر درآمد از مبلغ قراردادها از جمله قراردادهای مولفان و مترجمان کودک و نوجوان هستیم. نامه‌ای که از سوی انجمن

فروش کم، همین ۵ یا ۱۰ درصد مالیاتی که از مبلغ قرارداد آن‌ها کم می‌شود نیز برای آن‌ها سنگین است.

این مولف افزود: از طرفی هم ناشران برای خود قانونی گذاشته‌اند و حداقل ۴ ماه بعد از این که کتاب پخش شد پول نویسنده را با ۱۰ درصد یا ۵ درصد کسری مالیات پرداخت می‌کنند. اگر نویسنده‌ای حرفه‌ای باشد نمی‌تواند با این پول زندگی کند. البته نویسندگانی هستند که هر ماه یا هر دو ماه یکبار یک رمان می‌نویسند؛ ولی کسانی که مثل من روی زبان، نام و امضایشان وسواس دارند؛ نهایتاً می‌توانند یک یا دو رمان در طول یک سال بنویسند.

وی درباره‌ی دریافت‌کننده‌ی این مالیات‌ها توضیح داد: این مالیات یا باید به جیب وزارت دارایی برود و یا به جیب ناشر. ولی وزارت دارایی می‌گوید ما از ناشران مالیات نمی‌گیریم. دارایی حتی اعلام کرده است که هر ناشری مالیاتی به دارایی داده اعلام رسمی کند و سندش را ارائه دهد. بنابراین این‌طور به نظر می‌آید که ناشر مالیات را از مولف کم می‌کند؛ ولی دارایی آن را دریافت نمی‌کند.

جهانگیریان گفت: به عقیده‌ی من خود وزارت دارایی باید سیاستی را پیش بگیرد که بر اساس آن به نویسندگان کارت معتبر ارائه کند. حمایت از مولف و پژوهشگر یکی از شاخصه‌های فرهنگی در یک ملت و دولت است.

وی همچنین درباره‌ی پیشینه‌ی پیگیری این مسئله توضیح داد: اولین بار نامه‌ای از طریق انجمن نویسندگان کودک و نوجوان که من عضو هیئت‌مدیره‌ی آن بودم نوشته شد و همزمان نیز نامه‌ای مشابه از کانون نمایشنامه‌نویسان که در آن دوره من ریاست آن را بر عهده داشتم ارسال شد. در آن دوره مهدی حجوانی رییس انجمن بود و در این حین ما چند ملاقات با وزیر و معاون وزیر وقت داشتیم. تا جایی که در آیین‌نامه‌ای که در ارشاد تدوین شده بود، نمایشنامه‌نویسان از قلم افتاده بودند و با پیگیری‌ها، این گروه نیز به آیین‌نامه اضافه شدند.

جهانگیریان افزود: در یکی دو سال اولی که این آیین‌نامه برای ناشران بخش‌نامه شد، هنوز برای آن‌ها جا نیفتاده بود و دودستگی درباره‌ی آن وجود داشت. برای مثال ذیحسابی دارایی در کانون مخالف کم کردن مالیات بود، ولی خود مدیران به آن رضایت نمی‌دادند. ولی امروز دیگر این مسئله کاملاً عادت شده است و صدا و سیما و ناشران، همه، این مالیات را کم می‌کنند و دارایی نیز مدعی است که آن را از ناشران نمی‌گیرد.

وی درباره‌ی اقدام گروه‌های دیگری که از مالیات معاف شده‌اند اظهار داشت: ممکن است انجمن‌های دیگر هم در رابطه با این مسئله اقداماتی کرده باشند؛ ولی ما اطلاعی از آن‌ها نداریم و تا به حال به‌صورت هماهنگ کاری در این مورد انجام نشده است. فکر می‌کنم یکی از راهکارها این باشد که این هماهنگی صورت بگیرد و همه‌ی نهادهای مرتبط با این موضوع یک نامه‌ی مشترک بنویسند.

این نویسنده تاکید کرد: این اتفاق باید بیفتد. وقتی چیزی

که مصوبه‌ی مجلس و تاییدشده‌ی شورای نگهبان است باید اجرا شود. در حال حاضر همه‌ی مترجمان و مولفان با صدا و سیما و ناشران در این مورد درگیرند.

وی همچنین گفت: نظارت اجرایی این مصوبه به واسطه‌ی مجلس و دارایی به وزارت ارشاد محول شده است. ناشران به ما می‌گویند شما باید به عنوان یک شخص حقوقی و با ثبت یک شرکت این موضوع را پیگیری کنید؛ ولی این امکان ندارد که هر نویسنده‌ای برای خود یک شرکت ثبت کند و خود را از شخصیت حقیقی تبدیل به شخصیت حقوقی کند تا حقی از او زایل نشود.

شاه‌آبادی: مالیات نمی‌گیریم، به قیمت پاسخگویی‌های متعدد

پیرو این موضوع حمید شاه‌آبادی، مدیر انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان نیز اظهار داشت: از حدود چند سال پیش و در واقع از دوره‌ی آقای مسجدجامعی، موافقت‌نامه‌ی بین وزارت ارشاد و وزارت دارایی نوشته شد و مطابق آن تمام فعالیت‌های حوزه‌ی نشر از مالیات معاف شدند. ما حاصل این موافقت‌نامه، بخش‌نامه‌ای بود که به دست ما هم رسید و پس از آن دیگر هیچ مالیاتی از کسانی که فعالیت آن‌ها در حوزه‌ی نشر است، دریافت نکرده‌ایم.

وی گفت: انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مالیاتی از نویسندگان و تصویرگران و دیگر فعالان نشر کم نمی‌کند و تنها ناشر دولتی که مالیات نمی‌گیرد ما هستیم. ما این کار را به قیمت پیگیری‌های زیاد و پاسخگویی‌های متعدد به بخش‌های متعدد انجام داده‌ایم. شاید ناشران دولتی دیگر هنوز این مالیات را از مولفان و مترجمان کم می‌کنند، ولی کانون هیچ شرط و شروطی برای مولف تعیین نمی‌کند و اگر کسی ادعا کرده که کانون از او مالیات کم کرده قطعاً دروغ گفته است.

وی درباره‌ی معاف شدن از مالیات در صورت اخذ کارت نویسندگی از وزارت ارشاد گفت: این موضوع به غلط جا افتاده است. در بخش‌نامه نوشته شده است ناشرانی معاف خواهند بود که برای انتشار کتاب خود از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مجوز دارند، و از آن‌جا که همه‌ی ناشران از ارشاد مجوز می‌گیرند و هیچ کتابی بدون مجوز ارشاد چاپ نمی‌شود، مشکلی از این بابت وجود ندارد. قرار نیست خود نویسنده مجوز جداگانه‌ای هم داشته باشد و در واقع مولف، تصویرساز، ویراستار و مترجم با همان مجوز انتشار از مالیات معاف هستند.

یوسفی؛ کپی‌های همیشه همراه

محمدرضا یوسفی، دیگر نویسنده‌ی کودک و نوجوان از همراه داشتن همیشگی کپی مصوبه‌ی ارشاد و کپی مصوبه‌ی دارایی سخن می‌گوید. وی بر خلاف نظر شاه‌آبادی، کانون را از ناشرانی معرفی می‌کند که از نویسنده مالیات کسر می‌کرده است. وی مشکل اصلی را ناشران دولتی می‌داند و معتقد است

توضیحات آن‌ها برای محق جلوه دادن خود در کسر مالیات، بیش‌تر توجیه است تا استدلال.

وی در این باره گفت: تا جایی که به یاد دارم، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت امور دارایی کشور در دوره‌ی آقای مسجدجامعی با یکدیگر همکاری کرده و هنرمندان را از پرداخت مالیات مبرا کردند. ما همیشه یک کپی از مصوبه‌ی دارایی و یک کپی نیز از مصوبه‌ی ارشاد همراه داشتیم و به ناشران نشان می‌دادیم و معمولاً نیز ناشران می‌پذیرفتند و بسیاری از آن‌ها این درصدها را کم نمی‌کردند. ولی برخی از ناشران مثل کانون، مالیات را کم می‌کردند و توضیحشان این بود که باید توافقی بین مدیریت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و مسئول ارشاد در این زمینه صورت بگیرد.

وی ادامه داد: تلویزیون که هنوز این مالیات‌ها را کم می‌کند. در موسسه‌ی فرهنگی هنری صبا نیز مرا به معاونت امور سینمایی ارشاد ارجاع دادند، ولی من از آن‌ها نیز هیچ پاسخی دریافت نکردم. البته این مسئله بستگی به وجدان و اخلاق ناشران دارد. حال این موضوع در بخش دولتی مصیبت‌بارتر است. ناشران خصوصی اکثراً این مسئله را پذیرفته‌اند و خاطر نمی‌آید که ناشر خصوصی‌ای از من مالیات کم کرده باشد. مشکل اصلی ناشران دولتی هستند و ارجاعاتی که می‌دهند بیشتر توجیه است تا دلیل.

این نویسنده تاکید کرد: همچنین بستگی به مدیریت هر نهاد دارد که این مسئله را بپذیرد یا نه؛ برای مثال مدیریت موسسه‌ی فرهنگی هنری صبا به هیچ وجه نپذیرفت. البته بخش‌های دولتی از طرفی نسبتاً در پرداخت‌هایشان منظم‌تر هستند؛ زیرا ساختاری مشخص برای آن‌ها تعریف شده است؛ مگر این‌که بودجه نداشته باشند. بخش‌های خصوصی مشکلات خاص خودشان را دارند و به این دلیل که باید فروش داشته باشند و ندارند، نمی‌توانند بسیاری از این مشکلات را حل کنند. یوسفی گفت: در کشور ما این مسائل توافقی حل می‌شود و حتی نمی‌توان خیلی به قرارداد تکیه کرد. البته برخی ناشران هستند که حتی مبلغ را زودتر هم پرداخت می‌کنند. این یک امر توافقی است و متأسفانه ما یک قانون یکدست نداریم که بتوان به آن رجوع کرد. من ناشری را می‌شناسم که به دلیل مشکلات نشر از پنج سال پیش تاکنون هنوز نتوانسته است با من تسویه حساب کند. در این شرایط وانفاسای اقتصادی، نشر یکی از بحرانی‌ترین کارها است و ناشران خرده‌پای ما بر لبه‌ی این تیغ قرار گرفته‌اند.

وی تاکید کرد: ریشه‌ی اصلی مشکل آن‌جاست که ناشر نمی‌تواند کتاب را به موقع پخش کند و پولش را هم به موقع نمی‌دهند. بنابراین کوتاه‌ترین راهی که دارند این است که پول نویسنده و تصویرگر را دیرتر پرداخت می‌کنند، زیرا برای مثال چاپخانه از قبل از ناشر چک می‌گیرد.

منجزی: وزارت ارشاد پیگیری کند، کار ما

نیست

فرمهر منجزی، نویسنده و مترجم کودک و نوجوان و ویراستار کتاب‌های کودک و نوجوان نشر چشمه نیز درباره‌ی این موضوع گفت: تا جایی که من می‌دانم در همه‌ی قراردادها این بند آمده است که کسورات قانونی از مبلغ قرارداد کم می‌شود. قرار بود که نویسندگان و مترجمان از این مالیات معاف شوند؛ ولی نشد. حتی ناشران دولتی مثل انتشارات مدرسه نیز این مالیات را کم می‌کنند. در نشر چشمه نیز فکر می‌کنم این مالیات را کم می‌کنند و در آخرین کاری که با نشر افق داشتیم نیز ۵ درصد به عنوان مالیات کم شده است.

وی اظهار داشت: اگر این کار غیر قانونی باشد خود وزارت ارشاد باید آن‌را پیگیری کند؛ ولی کسی این موضوع را پیگیری نکرده است. چند سال پیش تا حدی این موضوع از جانب انجمن نویسندگان کودک و نوجوان بررسی شد و اقداماتی صورت گرفت؛ ولی بعد دیگر پیگیری نشد. به هر حال تا آن‌جا که من می‌دانم همه‌جا این مالیات را کم می‌کنند. حتی برای کار ویرایش نیز این مالیات کم می‌شود و اگر قرار است همه مالیات پرداخت کنند، ما هم آن‌را پرداخت می‌کنیم. البته خود انجمن نویسندگان باید این بخش‌نامه را برای همه‌ی ناشران و نویسندگان ارسال می‌کرد تا هر کس می‌خواهد قراردادی ببندد، این بخش‌نامه را در دست داشته باشد و طرفین طبق آن عمل کنند.

منجزی گفت: من زمانی عضو هیئت‌مدیره‌ی انجمن بودم و همان زمان نیز با انتشارات مدرسه قرارداد داشتم. ولی زمانی که این بخش‌نامه را مطرح کردم، آن‌ها گفتند وزارت دارایی این مالیات را از ما کم می‌کند و فکر می‌کنم راست می‌گویند، زیرا ما یک NGO داشتیم که به خاطر آن از ما مالیات می‌گرفتند؛

در حالی که این مراکز نیز از مالیات معاف هستند. ولی تا جایی که من اطلاع دارم در همه‌ی قراردادهای این مسئله ذکر شده و مالیات‌ها از مبلغ قرار داد کم می‌شوند.

قدیانی: مسئله‌ی جدیدی نیست؛ تمام قوانین،

کلی‌اند

نادر قدیانی، ناشر و رییس اتحادیه‌ی ناشران درباره‌ی دریافت مالیات از نویسندگان و مترجمان تصریح کرد: این مسئله، مسئله‌ی جدیدی نیست و قبل از این که قانون معافیت از مالیات تصویب شود هم وجود داشت؛ ولی اساساً تمام قوانینی که در کشور ما تصویب می‌شوند، قوانین کلی هستند و نوشتن آیین‌نامه‌های اجرایی آن‌ها برعهده‌ی نهادهای مرتبط است. وی گفت: متأسفانه به نظر می‌رسد که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت امور دارایی کشور برای نوشتن تفاهم‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌هایی که برای اجرای این مصوبه لازم بوده است، همکاری لازم را با یکدیگر نداشته‌اند و به‌درستی به وظایف خود در این مورد عمل نکرده‌اند.

این ناشر توضیح داد: اصولاً در کشور ما ناشران به دو دسته تقسیم می‌شوند. یکی ناشران بخش خصوصی و دیگری شرکت‌ها، نهادها و ناشران دولتی. متأسفانه آیین‌نامه‌ی اجرایی مصوبه‌ی معافیت مالیاتی مولفان و فعالان انتشاراتی، برای هیچ‌کدام از این دو گروه شفاف نشده است. یک ممیز در یک شرکت معتقد است که این مالیات‌ها باید پرداخته شود و ممیز دیگر معتقد است نباید پرداخت شود و از این‌رو هر شرکت و نهادی به‌صورت سلیقه‌ای با این موضوع برخورد می‌کند و تصمیمات سلیقه‌ای درباره‌ی آن گرفته می‌شود.

وی ادامه داد: البته این اتفاق بیشتر در حوزه‌ی نهادهای مدنی و دولتی می‌افتد و در حوزه‌ی ناشران خصوصی من تا به حال نشنیده‌ام کسی از مولفان مالیات کم کند. در قراردادهای من و ده‌ها ناشر خصوصی دیگر نیز چنین ماده‌ای وجود دارد؛ ولی تا امروز یک ریال هم از مولف و مترجم کم نکرده‌ایم و دارایی هم از این بابت هزینه‌ای از ما نخواست است. ولی درباره‌ی نهادهایی که به‌صورت شرکتی ثبت شده است، آن‌ها می‌گویند مولف باید ابتدا یک شماره‌ی مالیاتی برای خود دریافت کند. متأسفانه آیین‌نامه‌های اجرایی وزارت دارایی و وزارت ارشاد یا برای ممیزان مختلف فرستاده نمی‌شود و یا این که درست حلاجی نمی‌شود و باعث می‌شود این آیین‌نامه‌ها تفسیر به رای شوند.

قدیانی افزود: البته این که یک فرد کد مالیاتی داشته باشد به این معنی نیست که فرد را از یک شخصیت حقیقی به یک شخصیت حقوقی تبدیل کند. همه جای دنیا انسان‌ها دارای کد مالیاتی هستند. برای مثال اگر شما هیچ کار اقتصادی هم نکنید ولی یک خانه داشته باشید که آن را اجاره داده باشید، برای درآمدی که از آن خانه دارید باید مالیات پرداخت کنید. درباره‌ی این موضوع هم اگر گفته می‌شود که مولف باید کد اقتصادی

دریافت کند به این دلیل است که می‌خواهند مولفان و مترجمان خودشان را معرفی کنند و درآمدشان مشخص شود. در این صورت از درآمدی که این افراد از نشر داشته باشند مالیاتی کم نمی‌شود؛ ولی اگر همین افراد از یک فعالیت بازرگانی درآمدی داشته باشند موظفند مالیات آن را پرداخت کنند.

وی درباره‌ی راهکارهایی که برای غلبه بر این مشکل وجود دارد گفت: این به هیچ عنوان چیز بدی نیست؛ ولی هنوز در ایران شکل نگرفته است و باید درباره‌ی آن فرهنگ‌سازی شود. این وظیفه‌ی وزارت دارایی است که با برگزاری کلاس‌های مختلف و انتشار جزواتی مردم را با این مسائل آشنا کند و حتی این مسائل را در دوران مدرسه به دانش‌آموزان آموزش دهند تا این فرهنگ در لایه‌های پایه‌ای جامعه جا بیفتد.

قدیانی همچنین درباره‌ی تعویق پرداخت حق‌التالیف نویسندگان و مترجمان از سوی ناشران گفت: در گذشته پیش می‌آمد که پس از چهار ماه به مولف پول بدهند، ولی این روزها دیگر پرداخت حق‌التالیف‌ها بین هشت تا نه ماه طول می‌کشد. ولی نحوه‌ی پرداخت حق‌التالیفی که در ایران رایج است بسیار به نفع مولف و مترجم است. این حقی است برای فردی که اثری را ترجمه و یا تالیف کرده؛ ولی ناشر به عنوان یک مدیر باید در همه‌ی جهات نقدینگی خود را تقسیم‌بندی کند. باید پول ویراستار، حروفچین، صفحه‌بند، چاپ، صحافی و بسیاری از بخش‌های دیگر پروسه‌ی نشر را پرداخت کند و با این پرداخت است که می‌تواند کتابی را در بازار عرضه کند و آن را بفروشد. البته با توجه به این که قیمت کتاب روی آن درج شده، شامل تورم هم نمی‌شود و اگر سریع فروش نرود ناشر است که ضرر می‌کند. اما در همه جای دنیا حق‌التالیف را بر اساس فروش کتاب تعیین می‌کنند و هر چند وقت یک‌بار درصدی مشخص از فروش کتاب به مولف تعلق می‌گیرد. ما نیز در انتشارات قدیانی بسته به نوع فعالیت طرف مقابل با او حساب می‌کنیم.

در این شرایط به نظر می‌رسد هنوز راهکار مشخصی برای غلبه بر مشکل کسورات غیرقانونی مالیاتی از فعالیت‌های مرتبط با حوزه‌ی نشر وجود ندارد. ناشرانی چون نادر قدیانی از رویه‌ی فعلی دفاع می‌کنند و حتی شکل قراردادهای منعقد شده بین ناشر و مولف را به نفع مولف ارزیابی می‌کنند، و ناشری چون حمید شاه‌آبادی از پاسخگویی‌های متعدد به نهادهایی سخن می‌گوید که دلیل کسر نشدن مالیات حق‌التالیف مولف را از او می‌پرسند، و محمدرضا یوسفی یادآور می‌شود که قانون مالیات مولف را کسر می‌کرده است و این‌گونه نیست که مولف از نظر این ناشر از مالیات معاف بوده باشد! به هر حال، نویسندگان در پی راهی برای غلبه بر مشکلات فعلی و احقاق حق معافیت مالیاتی هستند. ولی شاید ارسال نامه‌ی مشترک، آن‌گونه که عباس جهانگیریان به آن اشاره می‌کند، به عنوان گام نخست دیگری در این راه، موثر باشد.